Porto opłacono ryczałtem

Ч. 42 (425). Неділя, дня 16. жовтня 1927. Рік IX.

Адреса Редакції і Адміністрації „Український Голос“ Перемишль, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві № 142.807. передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. півріччно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. (передплату з Чехословаччини складатиме конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно, для Америки $2^1/_2$ дол. річно.

Ціна прим. 25 с.

Редактор приймає щодня від год. $1^1/_2$—$2^1/_2$. рукописів Редакція не звертає неоплачених писем не приймається

# УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Тарифа оголошень за текстом за 1 вірш міліметровий одно шпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол. под для дрібних промисл. укр. інстит. 0·16 зол. п. Дрібні оголошення по 0·15 зол. п. за слово, найменше дрібне оголошення 1 зол. п., для шукаючих праці подані безпосередно до Адм. по 0·10 зол. п. за слово Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

## ПЕРЕД ПАРЛЯМЕНТАРНИМИ ВИБОРАМИ.

Всі політичні знаки вказують на те, що незадовго будемо мати вибори до варшавського сойму і сенату. За півтора місяця закінчить своє життє польський парлямент. Але можливе також, що його смерть наступить скорше, бо уряд Пілсудського може розвязати сойм і сенат ще перед речинцем їх смерти, предвидженим польською конституцією. Тому майже всі політичні польські партії розпочали вже виборчу акцію: укладають плян виборчої боротьби, стараються о гроші на виборчу акцію, а їх ґазети вже ведуть виборчу аґітацію.

Як звісно, конаючий сойм і сенат вибрано в р. 1922 без участи галицьких Українців. Тодішна політична ситуація була така, що наш нарід здержався від виборів, бо справа державної приналежности Сх. Галичини не була ще вирішена. Так отже сойм і сенат радили через 5 літ без представників галицьких Українців.

Деякі наші політики є тої думки, що галицькі Українці, здержавшись від виборів, поповнили політичну помилку, бо своєю відсутностю при виборах не вдержали некорисного вирішення справи державної приналежности Сх. Галичини — а не взявши участи в виборах, добровільно розброїли себе і допустили до того, що сойм і сенат накинули нам закони, які цілою силою ударяють в наше національне істнованнє. Згадати хочби важніщі з тих законів, як закон про земельну реформу або закон шкільний.

Можливе, що поповнено політичний блуд. Але треба знати, що наша політика є ще молодою штукою і густо-часто більше руководиться почуваннями як холодною розвагою. Та якби воно й не було, то все таки наш нарід в виборах р. 1922 виказав сталеву солідарність і отся солідарність є великим нашим політичним капіталом, з яким ми вийшли з останніх виборів.

Нині справа нашої участи в виборах є справою ясною: Ми мусимо взяти участь в виборах і вислати до варшавського парляменту найкраще представництво, якеб не тільки відробило в парляменті те, що там ухвалено без нашого представництва, а й витичило нашій політиці по цім боці Збруча таку лінію, якаб вела нас до найвищого національного ідеалу.

Правдоподібно нові парляментарні вибори польські відбудуться по дотеперішній ординації. Не виключена є зміна виборчої ординації — але мабуть сойм не буде і часу мати на таку зміну, а що найважніще — в самім соймі панує розґардіяш в думках, як треба змінити тепер обовязуючу ординацію. До того і уряд Пілсудського не конче палиться до зміни дотеперішної ординації. Йому мабуть вигідніща вона при поборюванню політичних противників.

І хотяй дотеперішна ординація виборча для нас некорисна, то все-ж таки, коли наш нарід викаже таку саму солідарність, яку виказав в р. 1922, то ми разом з Українцями на Волині, Поліссю, і Холмщині будемо могли вислати на парляментарну арену представництво в такім числі, що з ним будуть мусіли числись і польські соймові партії і польський уряд. Але підчеркуємо ще раз — це може статись лиш тоді, коли всі Українці стануть під одним прапором до виборчої боротьби. Коли-ж наш нарід роздробиться на ворогуючі партії, то переможцями з виборів вийдуть польські партії — не ми!

А така небезпека поважно нам грозить. Останніми часами розпаношилось у нас партійництво до нечуваних розмірів. Вже тепер є в нас около 10 партій, які жеруться між собою і партійною ворожнечею заражують наші села. Лиш подумайте! Кілька міліонів Українців під Польщею має аж десять партій, а великий, 46-міліоновий англійський народ має їх лиш три.

Де джерело цеї партійної заразы? Саме в зближаючихся виборах! Богато політичних спекулянтів бажає здобути посольські мандати і от вони то плодять партію за партією. Ті спекулянти числять на те, що на селі ще багато несвідомих людей, яких легко можна пірвати за собою обіцянками всякої благодати. А обіцянка нічо не коштує. Це одно оруже тих спекулянтів. Але мають вони ще й инше оруже, яким завжди воюють. Цим оружем є брехні і підозріння о „угоду“, „зраду“ інтересів українського пароду, працюючих мас і тд. і тд. Цим огидним оружем воюється дотепер, цим оружем будуть політичні спекулянти воювати особливо в часі виборчої аґітації.

Тому наше селянство хай буде дуже осторожне і не вірить ні сим спекулянтам, ні їх ґазетам, які вони даром розкидають по наших селах. Вже те, що якась ґазета даром приходить до когось, мусить розумного чоловіка застановити: хто її даром посилає? в якій цілп даром посилає? за чиї гроші посилає? Бож ясне, як сонце, що нині нічого нема даром. Коли-ж хтось шле ґазету даром, за якої друк, папір, оплату почтову, редакцію і адміністрацію треба дорого платити — то видко той „хтось“ робить це на замовленнє тих, що мають гроші. А хтож у нас в силі дати гроші на дарову ґазету? Ніхто! Чужинці, наші вороги оплачують такі ґазети, щоб вони ширили між нами розґардіяш, ворожнечу, бо це іде на користь нашим ворогам.

Ті чужинецькі наймити будуть особливо в часі виборчої аґітації писуватись. Тому будьте осторожні, селяне!!

## Як помогти нашим селам?

Тішуся дуже, що моя стаття в „Укр. Голосі“ ч. 22. викликала полеміку на тему: як помогти нашому селянству. Тішуся, що знайшовся співробітник, який під прибраним іменем ‚Селюх‘ відгукнувся в знаменних словах в „Укр. Гол.“ ч. 37 на порушену мною тему, щоби через плекання садків причинитися до матеріяльного і морального двигнення нашого села. І дійсно, коли наш селянин научиться раціонально і поступово провадити сади, він свою рідну землицю ще більше полюбить і кожду вільну хвилину використає в цей спосіб, що не піде до коршми, а проведе еї в своїм садку на розмові зі своїми деревцями. Він буде придивлятися кождій щіпі, засадженій своїми руками, буде коло неї ходити, як коло рідної дитини, а що то буде за радість, як перша його щепа вродить йому перше яблоко або грушку!

Щоби дійшло до цего, щоби вже раз зникли з наших сіл верби, а їх місце заняв: „садок вишневий коло хати“ — мусить взятися до цего енерґічно „Сільський Господар“ разом з „Просвітою“. Тут мало поодиноких випадків, що хтось там, десь там, займаєсь селянськими садками — тут треба з гори наказу, навіть при помочи властей змушувати переважно малоземельних селян до обовязкового закладання садів. „Сільський Господар“ чи „Просвіта“, повинні у своїх повітах мати в евіденції стан садів в кождім селі, і що там в тій ділянці ще зробити можна, і кільки кожде село повинно мати садів і які роди овочів там виплекати можна — і де їх найкориснійше збувати можна! Ці наші установи повинні мати в евіденції всіх наших огородників між священиками, учителями, лісничими, освідомленими селянами. Між них розділити цілий повіт, кождому визначити район з приказом, що цей а цей добродій мусить пожертвувати два рази по два, три дні в році на весні і в осени, щоб провірити стан садів в повірених йому кількох селах, і при тій спосібности научити, де зайде цего потреба, селян щіпити та садити деревину і як коло неї ходити. Це булиби добровільні інструктори, котрі від часу до часу зїздилибися у Львові і складали звіти зі стану садівництва на цілій нашій території під Польщею. Їх обовязком булоби учити в осени наших селян робити вино з овочів садовини і зі всяких овочевих соків, і показати їм, що наші овочеві вина не уступають цілком найдорожшим заграничним винам, на котре нашого селянина ні інтеліґента не стати. Я вже початок в тім напрямі зробив в Самбірщині, за що селяне дуже мені вдячні. Вони кажуть: „Хай і хлоп випє хотяй раз в рік на Різдво або на Великдень порядного вина, а хай не пє цеї проклятої самогонки або монопольки“ — а літра цего (першої кляси) вина коштує його 25-30 ґрошів. З часом моглиби позакладати собі, подібно як французькі селяне, невеличкі фабрички вина овочевого на продаж, і цим способом positioned положилобися почин до розвитку цего рода промислу, при котрім наші люде малиби хороший заробіток.

Щоби розвинути здорові селянські садки, виринає питання, звідки брати деревця. Спроваджувати зі знаних краєвих фірм не раджу, бо ці деревця для нашого селянина і за дорогі (3 — 4 зл. за штуку) і небезпечні, бо вони переважно загрожені раком, на що маємо в краю дуже богато доказів.

Найліпше садити зернята з диких яблок, грушок, і в кождім селі повинна бути шкілка таких деревець. Однак на таке деревце, щоби воно родило, треба ждати найменче 7, 8, або й більще літ, а тут хотілосьби в коротшім часі, а без коштів, мати вже свої яблока та грушки. Я порадивби так, щоби корчувати по лісах 5 і 6 літні дички, які переважно здорові, а по році защіпити і за яких два-три роки така 5 чи 6-літна викорчована в лісі яблінка чи грушка вже родить. В цей спосіб я прийшов до гарного саду, котрий не коштує мене ні одного крейцара, в цей спосіб я засадив минувшого року до 100 деревець в городі учительського семінара в Самборі, а дички приносили мені семінаристи, з котрими я відбував примусові прогульки ґеографічні. Вони їх пізнійше і щіпили.

В цей спосіб учитель Романський в Викотах пов. самбірського обсадив ціле село вишнями та черешнями. Він розвів шкілку у своїм селі (на $^1/_4$ морґа), на котрій має 3660 добірних деревець овочевих з зернят, і обдаровує ними селян. На вид цеї взірцевої шкілки, фаховий візитатор шкільний не мав слів похвали. Цей пан учитель заложив на громадських неужитках триморговий став на рибу — і що року громада з учителем діляться кількома тисячами золотих. Тепер громада закладає для себе другий став на рибу, хотяй початково робили учителеві всякі пакости, що „цего не треба, цего у нас не бувало“. — От що значить чесний народний робітник! Честь йому за це!! А скажіть правду, кілько то у нас моглоби таких ставків бути. Кілько то потічків дармо перепливає через ріжні села, а нікому на гадку не прийде, що ці потічки принеслиби єму що року по кілька тисяч золотих — а ми міщухи їлиби бодай раз на тиждень рибу, а не раз у рік на святвечер! або й то ні...

Застановімся ще, чимби і як можнаби при добрій волі і охоті помогти селови: Я чув у наших горах таку приповідку, котру люде повтаряють по Спасі: „Бери міхи, іди на горіхи“. І я так робив бувши дітваком в селі. Брали парубки міхи і йшли ми в ліс за горіхами. І як ми збирали ці горіхи? Палицями, дручками били ми по галузях ліщини — і дерли горіхи, ломили в варварський спосіб благородну ліщину і горіхами наповняли міхи. Памятаю, кождий селянин мав по кірцеві по два ліскових горіхів, котрі, просушивши, продавав жидам у місті за добрий гріш. А признати треба, що ліскові горіхи далеко смачнійші від турецьких.

Нині цего продукту благородної нашої ліщини по городах не видно, бо і ця ліщина за таке варварське поведенне з нею по більшій части зникла, бо так всюди по наших селах сільське парубоцтво з нею поступає. По трийцятьох роках, я дивився цих вакацій по тих місцевостях, де ми ходили на горіхи, і запримітив, що ліщина зникла — перенеслася в більше недоступні та стрімкі горби та дебри, але і там рука збиточного пастушка, або „культурного“ лісника-студента обдирає і ломить цю благородну деревину, або вирубує селянин на плетені ліскові крісла.

Так виглядає у нас господарка горіхова на сором і ганьбу нам.

Чи не можнаби надати цій шляхотній деревині, иншого культурнійшого вигляду. Чи не можнаби нею заопікуватися та стягнути еї з глубоких лісів над сільські потоки і яруги замісць верби і засаджувати нею ріжні убоча та стрімкі урвиска берегів, де вже нічо крім свербигуза та тернини не росте. Там засадити еї, дати відповідний напрям, ушляхотнювати, обтинати і так ведена ця благородна деревина далаби сталий дохід нашому селянинови, бо горіх цей дорогий і смачнійший як турецький, або волоський, або американський. Так само у нас ніхто не звертає уваги на свербигуз (дику рожу), котрий пропадає без жадної користи, як і тернина. А із овочів свербигуза таке знамените вино, як токай! А заходу коло виробу цего вина дуже мало. Пастух нарве, обчистить із почорнілих кінчиків, а господиня насипле очищеного свербигуза четвертину бутлі, залле сиропом з цукру, піддасть ферментови в теплім місці, і по шістьох тижнях парадний токай! Зі всего свербигуза, який по наших межах та дебрах пропадає, булоби кілька тисяч гектолітрів найпараднійшого вина, за що вплинулиби гроші до села. А яке знамените лічниче вино із овочів терниня! Нераз люде хоріють на жолудок, нераз буває так, що жадні ліки не помагають, а вино з тернини відразу, якби чудесним способом, зреставрує жолудок, а робота коло него така сама як коло свербигуза — жадна. Длятого овочі тернини повинні наші люде на цілій території вихіснувати.

Найбільша біда гнете наш сільський пролетаріят, так званих одно або півморґових господарів. Ці люде, обробившись, ідуть на заробітки до богачів, а як тих нема, то нічо не роблять, от валяються коло хати. Чи не ліпшеби було змінити цілком господарку на тім одноморґовім хозяйстві. Замість сіяти трошки збіжа, трошки бульби, трошки капусти, засіяти цей морґ якимись лікарськими ростинами, а висушивши їх по науковим приписам, продати в аптиках? Знаю, що наші аптики спроваджують рік-річно за кількадесять міліонів злотих, ростин лікарських з Чехії, Моравії, Німеччини та Голяндії. Коли я на цю тему з селянами розмавляв, казали, що нашого селянина требаби научити вперед, як ходити коло цих ростин і плекати їх, а пізнійше сушити на сонци і без сонця — а цего наш селянин не потрафить. Однак якби цеї штуки навчився, мавби з одного морґа тільки доходу, що живби вигідно як богач на двайцятьох морґах.

Тих кілька гадок кидаю під дальшу дискусію нашим людям, котрим добробут народу лежить на серци. — Іван Филипчак, проф. учит. сем. в Самборі.

## ХОРА ДУША.

Як ми вже писали, з початком вересня ц. р. польський міністр освіти видав розпорядок, яким вводить в I. клясі деяких польських ґімназій в Галичині і на Волині науку української мови по 2 години тижнево. Що спонукало польського міністра до цего розпорядку, ми вияснили в останнім числі „Укр. Гол“.

Нам Українцям байдуже, чи польські ґімназисти I кляси будуть учитися по дві години нашої мови, чи ні. Але поль-

ська суспільність поділилась на два табори. Менший табор, що стоїть коло Пілсудського, уважає розпорядок міністра потрібним, а другий табор, далеко більший, підняв нечуваний рев з того приводу. Польські посли поставили в соймі внесок, щоби висловити міністрови недовіря за його розпорядок, а рівночасно зачали відбуватись польські віча у всіх містах, на яких протестується проти введення науки української мови. Ті віча о стільки цікаві, що на них виступають люди душевно хорі і пописуються спазмами.

В Рівнім на Волині, де живе 3% польської людности, і то або урядовців або кольоністів, введено також 2 години науки української мови в І клясі тамошної ґімназії. З цего приводу скликано там, як і всюди, протестуюче польське віче. По вічу появились в ґазетах описи віча. І так „Ilustr. Kuryer Codzienny" під наголовком „Nie damy pogrześć mowy!" описавши віче, яке відбулось під проводом таких „правдивих" Поляків як Kossuth і Hirschl — так кінчить свою статтю:

„До могучого голосу протесту прилучився ще оден голос на салі плач і хлипанне присутних! Серед сцен, якби вигребаних з болізної польської історії, в часах утиску наїздників і принесених з божевільним хіхотом іронії на ту салю — одна з матерей з голосним криком впала зімліла на землю. Коли прийшла до себе, з єї зболілих грудей вирвалася скарга: „Чи на те я утікла з пекла Росії, аби тепер дивитись на такі речі?" Тріскали серця присутних, а очи заходили сльозами. Врешті всі пішли товпою під фіґуру Матери Божої, щоби у Єї стіп зложити свій превеликий (przeogromny) жаль і відспівали „Boże coś Polskę". Розходилися люди домів під враженнєм небувалої кривди — яка діється тій так przesiąkniętej krwią ziemi kresowej! Бо ото груди Поляків розпирав плач над долею їх дітей, яких у вільній Польщі змушується до шукання взорів в літературі, яка апотеозує (обожає) nieubłaganą walkę hajdamaczyzny z naszą Ojczyzną! Коли до сумління тих Поляків, котрі виповіли війну honorowi polskiemu na naszych kresach wschodnich — не промовлять голоси протестів — то нехай промовлять ті wstrząsające sceny i te łzy i ten gorzki wyrzut matki-Polki, jaki padł w Równem owego pamiętnego dnia październikowego!"

Ми навмисне навели деякі місця дословно по польськи, щоби перекладом не стирати кольору з тої непочитальної статейки. Наші читачі самі осудять, який степень осягнула хороба душі. А хороба ця заразлива і тяжка. Бо от хорий душею автор не вагається навіть оплюгавлювати історії власного народу, навіть Матери Божої не щадить!

Хороба — людська річ і нічо в тім дивного. Коли хтось хорий, того треба віддати під лікарську опіку і на тім звичайно справа кінчиться. Але не так діється в „kresowym" таборі. Тут вибрики хорої душі ставиться як приклад польській суспільности до наслідовання. І вона наслідує його!

Що це значить? Безперечно близький упадок. Бож неможливо, щоб хорий устоявся супроти здорового. Тому обовязком українського громадянства задержати рівновагу духа.

---

Деякі Поляки бачать, до чого веде хора душа. Тремтять вони на згадку, що буде з „кресами". І так посол до польського сойму, Станіслав Воліцкі перестерігає Поляків перед кресовою політикою. Він в „Naprzod-i" між иншими пише так:

...„Не забуваймо, що прилучений до Польщі український мужик перебув революцію, що мав — чи нам Полякам це подобається, чи ні — роздаровану землю. І от ми розпочали польське панованне над ним від відбирання йому тої землі — а в заміну за те привозимо їм князів і ґрафів — наше під кождим оглядом зацофане, самолюбне і мало-культурне обшарництво. Приїжджає в слід за ними католицьке духовенство, котре зачинає управляти правдиві орґії (розпустні вибрики) середновічні на „кресах". Православні церкви заміняється часто при помочі поліцийних баґнетів, проти волі людности, на католицькі косцьоли. ...Ми дали кресовій людности виїмкові закони адміністраційні, ...які до нині обовязують. Ми дали українському мужикови „кресову" поліцію, славну вже нині, якої діла певно перейдуть до історії... Ми стягали з бідної „кресової" людности непомірно високі податки, охороняючи обшарників. Ми дали їй польські школи і недосвідчене, молоде, неукваліфіковане учительство. І ми домагалися від української людности „miłości ojczyzny polskiej", патріотизму і тд. Той польський шовінізм збудив до життя — що розуміється само собою — шовінізм український. Ані одна політична партія в Польщі не предвиділа нещастя, яке польська суспільність і польські уряди приготовляють для держави на wschodnich kresach".

Отже посол Вісліцкі стверджує, що на душевну хоробу на кресах занепав загал.

## Дописи

**Перекоси**, пов. Калуш. Провидіння Боже скирувало до нашого села людину великого духа, а тою то людиною є директор місцевої школи Генрик Коваль. Завдяки заходам єго і трудящій праці засновано в нас прекрасну кооперативу і молочарню, котра має три філії. Рівнож єго заходами і місцевого пароха, о. Івана Павлусевча засновано в нас прекрасну Читальню „Просвіти", за котру перед війною ніхто навіть не чував. П. Коваль оснував в нас дуже рухливий аматорський кружок, котрий також дає що-річно найменше 8 до 10 вистав. При виборах до громадської ради віднесли ми побіду. Заходом місцевого селянина Водимира Зелика засновано в нас рухливий виборчий комітет, котрий старанно приготовив село до виборів, бо помимо великої аґітації зі сторони кольоністів-Мазурів і кільканайцять хрунів, також в нас вийшли 24 радні самі Українці. З першого кола вийшли вибрані також наші діячі: директор Генрик Коваль і парох о. І. Павлусевич. Вибрані до ради також 3 жінки. Перед виборами місцевий комітет своїми заходами уладив під голим небом велике віче, в якім взяло участь поверх 1000 людий навіть із сусідних сіл. Реферував на вічу повітовий діяч Др. Іван Сохацький з Калуша, о. Павлусевич, директор Коваль і Володимир Зелик. Рівнож мушу згадати, що оден тутейший селянин пішов на ласку хрунів, бо в часі виборів видирав з рук несвідомих селян картки, котрі роздав комітет, і переписував їх на хрунівські. Погано отже списався той чоловік і став паршивою вівцею нашого села. По імени його на разі не називаємо, бо маємо надію, що він ще покається, піде разом з громадою і відпекається раз на все хрунівської кумпанії.

**Побук**, пов. Сколе. Нашу читальню відновлено по війні в р. 1925, і вона дуже гарно розвивається. При читальні засновано Аматорський гурток, котрий дав кільканайцять вистав. Бібліотека складається з 300 книжок. Тільки не має свого власного дому і мусить тулитися в громадськім домі. З початком 1927 р., заложено в нас кооперативу, котра з початку розвивалася зовсім гарно, але деякі проводирі громади (а радше хруні!) відвернули народ від свого склепу, бо ніби то у жидів о два три сотики таньше. — В липни відбулися в нас вибори до ради громадської і вибрали ми 24 радних і 12 заступників. Відбулись вони під знаком боротьби свідомих селян і чесних громадян з киринниками, хотяй в нас нема ані одного жида ані поляка, котріби шкодили Т-вам як читальни, кооперативі і Т-ву „Луг", котре в нас недавно засновано. Отже киринники таки свої. Коли їх не вибрано до ради, то своїх дітий, працюючих в товариствах, відтягнули від праці. Отже через се, що батько не ввійшов до ради, то його дитині не більно займатися народною працею. З тим партійництвом треба нам боротися, бо через ті партії підупадає просвітний рух. А треба подбати про Читальняний дім, бо не маємо де зійтися і часописи прочитати. Завжди треба дертися з комісарами за хату, хотяй читальня винаймає. Отож треба подбати о власну хату. Бо ми маємо з чого побудувати, тільки треба згоди і праці. Наша молодіж горнеться до читальні, тільки біда, що нема де поміститись. Отже лишіть, панове громадяне, всі ті сварки і беріться до праці в користь наших дітей і нашого народу.

**Розгірче**, пов. Стрий. Наше село найбільше потерпіло від повені. Таки все ми стратили. Поля замулені, хати, стодоли, стайні забрала ріка Стрий, а що лишилось, то валиться. Худоба, яка уратувалась, не має що їсти. Голодні люди, без даху — голодна і худоба без даху. Помочи нам треба тай то великої, бо згинемо. А село наше велике, мало що не 1500 душ, тай чисто наше. Латинників лиш жмінка, а жидів також дуже мало. Не маємо навіть доріг, бо всі понищені. Через гостинець плине потік. Можеб тут висланник Центрального Комітету задержався 2—3 дні і докладно списав нашу нужду, та представив її там, де треба, бо гинемо!

## З ПОЛЬЩІ І ПРО ПОЛЬЩУ.

Минулий тиждень приніс деякі цікаві новини політичні. Перша з них така: Між міністрами Пілсудського є також оден польський соціяліст — Морачевський. Він є міністром публичних робіт вже від року, а ще перед травневою революцією був він міністром в тім ґабінеті, в якім засідали вшехполяки і людовці Вітоса. І от тоді тихо сиділа польська соціялістична партія, також мовчала, коли Морачевський став міністром Пілсудського. Аж по році — минулого тижня управа цеї партії виключила з партії Морачевського, бо він як міністр працює на шкоду „працюючого люду". Це виключенне викликало всюди здивоване — а також між соціялістами, бо між ними богато є таких, які не годяться на виключення міністра Морачевського з партії. І от один з найвизначніщих членів тоїж партії, Голуфко, довідавшись, що міністра Морачевського виключено з партії, сам виступив з тоїж партії. За ним лагодиться цілий ряд польських соціялістів, які не годяться з виключенням Морачевського. Чому-ж виключено його? Відповідь проста: зближаються вибори і от польські соціялісти, загрожені комуністами, хотять тепер ліцитувати комуністів і удавати „опозиціоністів". Чи їм це поможе? Ні — бо комуністів вони не в силі переліцитувати. Знають про це українські соціялісти. Вони в р. 1917 і 1918 хотіли ліцитувати большевиків і українську державність виставили на ліцитацію. Тепер над українськими землями панують московські большевики. Тому і наші соціялісти зліквідувались. Мабуть перед такою ліквідацією стоять і польські соціялісти, бо вони вже давно зірвали з засадами соціялізму. Нинішний Дашинський зовсім неподібний до Дашинського зперед 30 літ. — У Львові поліція заарештувала кількох вшехполяків. Причина арешту така: Вшехполяки є переконані, що ґенерал Заґурський не втік, але його спрятали прихильники Пілсудського. І от недавно описали вшехполяки докладно, як ґенерала спрятано і такі летючки розіслали по цілій Польщі. Як пишуть ґазети, в тих летючках назвали по імени всіх тих, що „прятали" Заґурського. Поліція шукала за тими панками, що видали ті летючки, але не могла знайти. Аж польська редакція „Dziennka Lwowskiego" зорґанізувала собі тайну поліцію і пустила її в рух. Оті та поліція вислідила виновників, котрі фабрикували летючки і їх розсилали. Винуватих замкнено до слідчого арешту. Тому між вшехполяками а приклонниками Пілсудського запанувала страшна ненависть. — Та мабуть найважніщою справою політичною є арештовання литовських патріотів-діячів і замкнення 45 литовських шкіл. Дотепер арештовано около 50 священиків та інтеліґентів і всіх посаджено в тюрму. Яка причина арешту? В литовській державі живе жмінка Поляків, які мають свої школи. Недавно литовський уряд видав розпорядок, щоби всі учителі-Поляки, які вчать в тих школах, здали іспит з литовської мови яко державної, та щоб учили польські діти з таких книжок, які є дозволені литовським міністерством. Але деякі учителі-Поляки цего іспиту не здали, а котрі і здали, то вчили з підручників, які не були дозволені міністерством. За те литовське міністерство не дозволило їм учити в польських школах. А коли вони таки вчили, тоді литовський уряд інтернував 28 польських учителів. Ті учителі вислали письмо до одної польської ґазети, в якім просили польську державу о поміч. У відповідь на це польський уряд замкнув 60 шкіл і поарештував Литовців, закидуючи їм державну зраду. Ця подія має велике міжнародне значінне і з неї може вийти дуже погана халепа. — Ми до цего додамо лише це, що українські учителі в Польщі також мусять здавати іспит з польської мови, а також мусять учити лише з тих книжок, які є приписані польським міністерством. — Найновіщі вісти доносять, що Литва у відповідь на арештовання в Польщі, перевела масові арештовання литовських Поляків і позамикала польські школи. Отже в — kółko Macieju!

## Що чувати в світі?

СОЮЗ НАРОДІВ на своїй останній сесії дав новий доказ, що він не є в силі лагодити міжнародні спори. Навпаки — він їх ще роздуває. Ще всім у памяти подія, коли то Італія напала була на Грецію. Союз Народів хотів спинити Італію, але Муссоліні закпив собі з Союза Народів, кажучи отверто, що не має охоти його слухати. А треба знати, що Італія є одною з пятьох держав, які без вибору входять до Ради Союзу — отже повинна була бодай про око шанувати статут Союза. Так отже в Союзі має той право, хто має силу. Хто-ж сили не має, не знайде там справедливости. Новий доказ цего є мадярсько румунський спір, про який ми вже згадували, бо про него говорилось на Союзі Народів. Причина цего спору така: Мировим договором, який підписано в Тріянон, (і тому він зветься тріянонським) розпарцельовано Мадярщину, а єї край Семигород прилучено до Румунії. Але в договорі сказано, що Мадяри в Семигороді можуть задержати мадярське горожанство і за це не можна їх переслідувати. Колижби між Мадярщиною а Румунією прийшло до спору в тій справі, то тоді має утворитися мировий суд, до якого і Мадярщина і Румунія має вислати свого делеґата. А якби котра з них не вислала делеґата, то Союз Народів сам має заіменувати делеґата до того мирового суду. На спір між Мадярами і Румунами не довго треба було чекати. Румуни зрабували мадярським горожанам поле. Але того рабунку доконали по циганськи. Забрали мадярським горожанам поле, але за морґ кинули їм по 3 доляри, щоби видавалось, що вони купили поле. Розуміється, що мадярські горожани грошей не приняли і віднеслись до мадярського уряду, щоб їх хоронив перед рабунком. Мадярський уряд візвав Румунію на мировий суд. Але Румунія свого делеґата на суд не вислала

---

І. Марків

# Громадський суд.

В громадській канцелярії. Сім чи вісім байратників, війт і писар.

— Ци всі-сте, панове радні? Скликав я вас навмисне у неділю, бо в будний день робота. Маємо тут єдну справу, але судім — розумієте — борзо, бо-смо всі голодні. А ви, пані секретар, записуйте, аби — розумієте — рихт був. Бо то не штука! Закличте хто Василя Цабана і єго жінку.

Оден радний вийшов і прикликав сторони. Увійшов маленький, вже пристаркуватий мужик, його жінка Євка і двох синів Андрій і Терентій.

Ого, го! Вас аж тілько! А на що синів?

— Тай вони най при розправі будуть, — попросив Василь Цабан.

На се війт:

— Ну, розкажіть, куме Василю, яка ваша справа.

— Перше до вас, пане війте, обзиваюси і до вас, чесні панове радні, і до вас, пані секретар. Прошу вас, зробіт мою жінку марнотравнов. Напишіт такий папір і прибийте печитку, бо так у суді казали. З громади має таке бути.

Оден радний відозвався:

— Як-же нам куму Євку марнотравнов зробити? Ніби з якої причини?

— Скажи, Андрію, усю справу гет з почитку, бо я якось не можу до ладу сказати. Ось, панове радо, мій син скаже, як то є.

— Гов, чекай старий. Позвольте, панове, най я скажу, бо мій син буде брехати.

— Не дайте моїй старій говорити, — вона неправду скаже!

— Я, начальник громади, приказую вам бути тихо в канцелярії, а то всіх вас позамикаю. Говори, Андрію, що маєш.

— Встидно мені, панове радні, на рідну маму перед вами скаржитись, але годі. Годі дальше видержати. Вчера ходили до суду, щоби загороду продати. У нотаря радилися.

— Продам, бо моє! Може ми забороніш?

Війт розгнівався:

— Кумо Євко, бігме вас замкну! Дайте їм говорити, а потім ви будете.

— Добре, най брешут — я вже замовкну.

Андрій говорив дальше:

— Коби то оден кусень; а то перед війною продали нивку, у війні під лісом, по війні на погарищу, а тепер загороду продають. Де їх розум подівся? Таж пятеро дітий мають, що їм лишать? А до того на біду я вженився, привів чужу дитину до хати, челяди прибуло, а земленьки убуває. Що нам тепер діяти? Ґрунт на мамі записаний, а вони проциндрюють.

— А смола би, синку, тебе натягла! То я ґрунт процындрюю?

— Тихо, бабо, бо як я війт, то так тебе заарештую! Ти ще не знаєш мене! Говори, Андрію!

— Від якогось часу фуріятяться, пекло в хаті творять, всіх нас із хати виганяють.

На те оден радний:

— А ви що за хлопи, що бабі піддаєтеси?

— Люде! Моя стара — коби здорова — язик гідний має, а і руку за довгу; чисом нев у голову кому заїде. І з нев на конець не вийдеш. От зима тепер, а ніхто так весни не просит, як я. Чому? Бо студінь у хату челідь загнала, а жінка кождого кунірує. Господи, дай борзо весну, бо моя стара вийде на двір і до когось зі сусід учепитси, нам у хаті полекшає.

Секретар став Євку боронити:

— Пане Цабан, карна процедура устави з року такого, число якесь там — я вже забув — забороняє на авдієнції зі сторони кепкувати собі. Говоріть стисло.

— Не гальмуйте мені, пані секретар. Ви знаєте своє, а я своє. Ухваліт мені письмо, а я піду.

— Про мене, най вам ухвалюють.

— Ци ти вже, синку, докінчив на мене говорити? Як так, то я зачну.

— Зараз, мамо. Так то, панове радні, продають мама поле, їдять собі добре, попивають горівку, а нам скіра з рук від роботи злазить і їсти нема що.

— Люде добрі! Виділи ви мене коли пяну в коршмі?

— В коршмі, стара, не пєш, а у скрини під ключем горівку собі тримаєш; і ковбаса і колачик там є.

А ти звідки знаєш?

— Я раз завіси повідривав, алем був наївси!

— Як ти смієш мені до скрині лізти?

— Як ще раз зачнете сваритиси, — позамикаю вас; на то я війт у громаді. Чуєте?

Андрій докінчував:

— Розпука нас чіпається. Мами ані допросишся, ані доблагаєшся. Кажу нераз: мамо, усі ми будемо робити, а що заробимо, в руки вам дамо, лиш добре рядіть. Як є який довг, то віддасться. Най буде мир між нами, хай люде не сміються.

— Ая, казав так син, бігме казав, — потвердив батько.

— Зачали якийсь процес ізза полянки; вже три шмати поля булиби купили за тоті кошти. Затялися і хоч ми відраджуємо, хочемо погодитися, — вони своє! Коровиці нема, безроги нема, бульбочка виходить, овес ще в осени на право продалося і жий тут з чого хочеш. Пішовби я гет, та світ чужій дитині завязав і мала дитина прибула. Не хочу вам розказувати, як мама з моєю жінкою обходяться, але серце мені розривається, як дивлюсь, що діється. Наказав я свою жінку, щоби маму шанувала, згірдного слова не сказала, кождий їх приказ виповнювала. Вона мало до ніг їм не падає, по руках цілує, а мама тяжким ворогом її називають. Кілька днів тому казали, що слабі, палити не будуть. Лягли на печі. Кажу жінці: „підпалюй, вари обід". Жінка запалила, мама з печи і бух! — коновку води на вогонь. Пішли знов на піч. Жінка взяла горнець бульби і капусти і в сусіда зварила. Дає їм на піч миску з капустою. А вони мискою її в голову!

— Най твоя жінка себе і тебе пильнує, я сама про себе подбаю!

— Так панове радо, а якби жінка їм не дала їсти, то зараз біглиби до суду, що голодом ми їх моримо. Ні в кут, ні в двері. Був я на войні, але такого пекла не видів. Трафлялася мому братові Терентови добра служба, мама не пустили, — кажуть, що я їм діти від хати відганяю. А молодшого брата хотів я до кравця на науку дати, таки не пустили. Кажу: сам буду на него старатись, за науку платити, — не помогло. Треба вам, панове радні, ще розказувати? Досить того!

— Скінчив-єс уже синку? Тепер я буду говорити. То ти старий і ти синку мене на громадський суд запізвав? Хочете мене марнотравнов зробити? Кажите, що я ґрунт продаю? А запитайтеси, панове радо, на що я ґрунт продаю! А чи знаєш, синку і ти, старий, на що я довг зробила? Га? Як була война, і старого покликали, — я з дрібними дітьми лишиласи, їсти не було що. Ци мали-сте, як сліпі миши погинути? Добре, що знайшлам чоловіка, що гроший вчинив, а я мусіла

він не міг видати вироку. Тоді Мадяри зажадали від Союза Народів, щоб він заіменував делеґата до мирового суду, бо так каже тріянонський договір. От і тепер вийшло на верх лукавство Союза Народів. В обороні Румунії стала Франція і зачала натягати справу так, щоби її убити. Вибрано ніби про око якусь комісію і справу відложено, а Румунія далі держить сотки тисячів морґів (по 3 доляри за морґ!), бо за нею стоїть сильна Франція. Мадяри не дочекались справедливости, бо вони слабші. Це є і для нас наукою, щоб ми не рахували на Союз Народів, бо він нам нічо не поможе. Він рахується лиш з сильними. А сильним народом є той, що є зорґанізований, в котрім панує єдність. — Ця пригода Мадярів є научкою і для них самих. Перед війною вони були розбишаками — кілька народів гнобили своїм чоботом. Аж війна їх привчила. Нині вони удають смиренних і жебрають... Добре їм так!

БОЛЬШЕВИЦЬКА армія відбула минулого тижня маневри коло Ленінґраду і коло Одесси. Маневрами коло Ленінґраду кермує сам міністр війни Ворошілов, а коло Одесси ґенерал Тугачевський. Очевидно — оба Москалі, бо Українці не займають високих становищ в большевицькій армії — їх бояться московські большевики і тому вся висока саржа військова в руках Москалів. Українці лиш надаються на гарматне мясо. — Московські большевики приготовляються до святковання 10-річниці своєї влади. Урочистість відбудеся в листопаді. На неї запрошено около 1500 заграничних гостей. З Німеччини прибуде 60 делеґатів, з Анґлії — 60, з Америки — 50, з Індій — 10, з Африки — 9 делеґатів. „Союз гнетених народів“ пришле 80 делеґатів з Арабії, Єґипту, Індій і инших краів. Крім тих, так сказатиб, „політичних делеґатів“ запрошено представників заграничної штуки і науки та делеґатів заграничних спілок професійних: углекопів, залізничників і тд. — До Варшави прибув вже новоіменований большевицький посол Боґомолов. Як ми вже писали, це становище повинен заняти Українець і Радянська Україна домагалась, щоб посольство в Варшаві обсаджено Українцем. Але московські большевики таки поставили на своїм і прислали до Варшави запеклого Москаля. Взагалі московські большевики не допускають Українців на вищі становища в диплоиатичній службі, а навіть маєток Української Держави забрали для себе. І так загорнули будинок українського посольства в Берліні. А саме коли знесено радянське українське посольство в Берліні, московські большевики в тім домі помістили московську торговельну місію. — Большевицька опозиція в Москві знову піднесла голову. При кінці липня нібито прирекла покорятись, але ця покора довго не тревала і Троцький знову зачав воювати зі своїми противниками. За це Троцького онoді вимазано з листи кандидатів до Виконного Комітету. Ця кара не то що не поправить Троцького, але він ще більше заїло буде виступати проти своїх противників.

НІМЕЧЧИНА святкувала д. 2 жовтня 80-літні уродини свого президента і славного ґенерала Гінденбурґа. З того приводу в цілій Німеччині відбулись великі паради, які були новим доказом, що подавляюча більшість Німців бажає обновлення монархії. Це показалось всюди. Сам Гінденбурґ убрався в цісарський мундур ґенерала. Також бувші німецькі офіцери вирукували на параду в цісарських мундурах. Доми були прикрашені цісарськими прапорами — лиш правительственні будинки вивісили республиканські прапори. Гінденбурґови вінчували представники чужих держав, канцлер Маркс в імени уряду, президент парляменту Лебль в імени парляменту і численні депутації. Гінденбурґ, дякуючи за вінчовання, виголосив промову, в якій згадав також ті краї, які по війні відірвано від Німеччини і прилучено до инших держав. Він говорив: „В тій хвилі мої думки линуть до наших земляків, що живуть тепер в окупованих (занятих) краях, котрих, на превеликий жаль, до тепер не могли ми увільнити від чужого наїзду“. Ці слова Гінденбурґа наробили рейваху в Франції, Чехословаччині і Польщі, бо там уважають їх заповідею, що Німеччина не зречеться ніколи країв, які уважає німецькими. Але врочистість 80-літних уродин Гінденбурґа святковано теж врочисто всюди, де живуть Німці. Особливо в Австрії відбулись паради, а у Відні перед давним цісарським бурґом відбулась велика маніфестація, на якій явились непрогляді товпи народа — від дітей почавши, а на ректорах високих шкіл скінчивши. Промовці домагались прилучення Австрії до Німеччини — а опісля серед невмокаючих оплесків ухвалено резолюцію, в якій перед цілим світом австрійські Німці протестують проти подоптання права про самоозначення народів. Ця резолюція звернена особливо проти Франції і Італії, бо ці обі держави найбільше противляться прилученню Австрії до Німеччини. Замітна також маніфестація чеських Німців. В Празі депутація чеських Німців явилась в німецького посла і передала йому штудерно зроблений дарунок, на якім вирито такий напис: „Вождови німецької армії в 101 битвах, взорови німецької вірности і сповнення обовязку в найбільшім нещастю, оборонцеви німецької чести проти брехні, неначеб Німеччина війну завинила, вістунови німецької єдности — в 80-літну річницю уродин“. Ця маніфестація дуже розгнівала Чехів. Також Німці в Польщі в своїх ґазетах славлять Гінденбурґа. Взагалі всюди Німці з нагоди уродин Гінденбурґа маніфестували німецьку єдність. — З нагоди 80-літних уродин Гінденбурґа видано в Німеччині амнестію і кількох тисячів вязнів, особливо політичних, випущено на волю.

АНҐЛІЙСЬКИЙ міністр закорд. справ Чемберлен по замкненню сесії Союзу Народів не вернув до Анґлії, але вибрався в подорож по Середземнім морі. Тут в Барцельоні стрітився з еспанським диктатором Прімо-де Рівера. Урядово оповіщено, що оба політики мали нараджуватися в справі африканської кольонії Танжеру. Але підозрівають, що ця нарада мала иншу ціль. А саме Чемберлен бажає утворити морський союз з тих держав, які є положені над Середземним морем — отже з Еспанії, Італії і Греції. З того приводу в Франції панує невдоволення, бо французькі політики підозрівають Анґлію, що вона бажає поробити уступки Еспанії в Танжері за це, що Еспанія приступить до морського союзу. А Франція хоче сама бути панею в Танжері, а також є державою, положеною над Середземним морем і уважає плянований морський союз ворожим Франції. Як вже згадано, це є самі здогади. Що говорив Чемберлен з еспанським і італійським диктатором — це останесь поки-що таємницею. В кождім разі Чемберлен дурно не їздить по Середземнім морі. — Анґлія віддавна поборювала Росію в Персії, старакючись Перзію мати в своїх руках. Те саме робила і Росія і старалась з Перзії випхати Анґлію. Коли Росія перейшла під большевицьку владу — то большевики продовжували царську політику в Перзії. А перський уряд хитався між Росією і Анґлією. Аж тепер удалося большевикам перетягнути зовсім на свою сторону перський уряд. І от дня 2. жовтня підписано в Москві большевицько-перський договір. Він признає Перзії цілковиту незалежність а Росії запевнює провідну ролю в західній Малій Азії. Так отже большевики заключили вже три договори в східній Азії: з Туреччиною, Афґаністаном і Перзією. Але найцікавіще в тім договорі це, що большевики по раз перший зломили засаду державного монополю заграничної торговлі. Що-ж це є „монополь заграничної торговлі“? Заграничні купці не можуть свобідно ввозити свої товарі до большевицької держави, бо лиш большевицький уряд через свої торговельні місії має право ввозити товарі до Росії, купленi в тім краю, де йому подобається. Але в договорі з Перзією большевики відступили від цего правила і позволяють Перзії свобідно ввозити товарі до большевицької держави вартости 50 міліонів річно, а також забезпечують свобідний вивіз з Росії до Перзії за суму 45 міліонів річно. Цей большевицько-перський договір має на ціли пошкодити Анґлії так само, як договор з Туреччиною і Афґаністаном. Анґлійських політиків вивели большевики в поле, бо вміли краще походити коло Перзії.

ЕСПАНСЬКИЙ диктатор Прімо-де-Рівера скликав дня 10. жовтня „народне зібрання“. Це ніби сойм, але послів іменує сам диктатор, а також предсідника (маршалка). Цей дивний сойм має 400 членів. Цим дуже невдоволені революційні партії іспанські і от їх провідники змовилися, щоб убити диктатора Прімо-де-Ріверу, як буде отвирати „народне зібрання“. Вже все приготовано до убійства, але поліція відкрила змову, перевела ревізію у революційних провідників і відкрила багато збруї і муніції, а також понад 100 бомб. Рівночасно арештовала около 200 революціонерів у самій Мадриді. Тепер переводить ревізії і арештовання в краю.

РУМУНІЯ дуже занепокоїлась, що на бесарабській границі появились большевицькі війська. З того приводу румунські ґазети стали писати, що большевики шукають зачіпки з Румунією і приготовляються до війни з нею. До того подорожні, які приїхали з Московщини і з України до Румунії, зачали оповідати Румунам, що бачили там по містах і селах великі плякати з такими написами: „Чи ти вже зголосився до своєї військової команди? — „Чи ти вже приготовився до оборонної війни?“ — „Дівчино, чи ти вже скінчила школу для сестер-жалібниць?“ — „Селянине, анґлійські капіталісти хотять знов землю віддати дідичам. Ти мусиш боронитись“! — Такі і тим подібні оповідання дуже налякали Румунів, бо на злодію шапка горить. Румуни бояться за Бесарабію, яку безправно загарбали. А тимчасом московським большевикам і не в голові війна, бо вони самі бояться війни як вогню, знаючи, що війна принеслаб смерть їх пануванню не лиш на Україні, але і в Московщині. Коли справді появились над бесарабською границею большевицькі патрулі, то це були маневри большевицької армії. А ті плякати — це також комедіянство московських большевиків. Вони знають, що большевицьке панованнє остогидло вже людям, та що між робітництвом і селянством велике невдоволенне. Тому, щоб увагу робітників і селян стягнути в инший бік, аґенти московських большевиків плетуть їм теревені про війну Анґлії проти большевиків. А румунський страх має великі очи.

БОЛГАРСЬККЙ король Борис від липня майже безнастанно подорожує і з тою його подорожею звязують всякі здогади. В серпні був він в Німеччині, навідався там до свого батька Фердинанда, а опісля в Монахові потайки зіхався з югославянським королем Александром. Про що говорили вони? Німецькі ґазети догадувались, що Югославія, побоюючись Італії і Мадярщини, хоче утворити „балканський союз“, до котрого бажає втягнути також і Болгарію. До цего союзу малаби належати Югославія, Румунія, Греція і Болгарія. Щоби Болгарію примирити з Румунією, хоче югословянський король Александер оженити болгарського короля Бориса з сестрою своєї жінки — румунською принцесою Ілеаною. Та-



поле в него заставити. На третий повіт я з мішком ходила, їсти купувала, носила аж плечі мені облізали, бо коня привезти не було. Вас, діти, я кормила, на то годувала, щоби мені ганьбу на ціле село зробити, перед громадський суд запізвати? А що не було гроший ґрунт викупити, мусіла я від него відписатиси. За доплачені гроші купила я коровицю межи діти.

— А на що ви, мамо, за полянку процесуєтесь?

— На що? Бо свого не попущу, аби-м крепла!

Не дам, остатну сорочку зі себе продам, а правди буду доходити.

— І доходите. Коровицю на процес продали, тепер уже хиба сорочки з нас попродаєте.

— Не бійси, з тебе ані з твої жінки не продам. А не сказав ти, синку, як поривавси мене бити.

— Що? Я вас хотів бити?! О, най же мені ось тут зараз рука усхне, як я вас бив.

— Бив-єс, бив! — обізвався Терентій. Шпурив-єс маму у кут, я добре видів.

— Ого, го! — сказав оден радний, — у вас у хаті дві партії.

— Не дивуйтеси, панове, моя стара того молодшого до себе перетягла, колачика єму дає.

— Які колачики я маю? Чисом під грудьми мене тисне, зубів не маю, ощипка вгризти не можу, і деколи булку собі принесу.

— А на що ти, стара, овес до жида за горівку носиш? Я також старий, деколи випизби, та жалую, в лісі гарую, а гріш до хати несу. Андрій і невістка також робєт, а ти переводиш.

— Бо так мені хочеси, що ми зробиш! Тримай собі свій заробок.

— Мамо, погинемо всі з голоду, як кожде з нас своїм Богом буде творити. Чи правда, що обіцяли ви мені поле записати, як я женився? А де ваша обіцянка?

— Ага, записати тобі! „Не досить, що собака вбита, то ще і фостом киває“. Записала-м тобі город і осідок, а ти всьо хочеш?

— Як не хочете мені, запишіть на другу дитину, лиш не продавайте. Але памятайте, що Божого призначення ніхто не збагнув і не знати, коли вам смерть прийде. Треба вам і татови при кімось віку дожити.

— А ти хочеш, аби я зараз заглепла?

— Чиж я на вашу смерть чигаю? Жийте, рядіть нами, робіть, як Бог приказав, а всьо добре буде. Таке коротке то життє, таке воно нужденне, а ми його собі ще затроюємо. Не раюємо, гаруємо, аж жили рвуться, та годі собі посторонок на шию закладати. Треба-ж якось жити. Не так воно вже страшно, всьо дасться зробити, — гірко запрацюєш, а солодко зїш, — кажуть люде. І в нас так булоби, лиш згоди треба. Не приємне мені, мамо, з вами судитися. Бог ліпше знає. Але як продаєте землицю, то так, як серце з мене вириваєте. Якби ви мене вбили, то хвильку я помучивсяби, а як землю запропастите, я цілий вік буду бідувати. От учора, панове радні, хотіли мама контракт зробити, загороду продати. Пішли до суду, ще ніхто в хаті не знав, але я догадався, побіг до суду, розповів судді, а він сказав, щоби громада посвідчила, що мама на непотріб ґрунт продають і суд заборонить. Ми вас, мамо, не хочемо марнотравною зробити, я-ж сам встидавсяби того, але не продавайте, запишіть чи на мене, чи на другу дитину, а всьо буде добре. Віддамо довг, щось пригосподаримо, люди нам позавидують, ніхто про нас чути не буде:

— Облесний ти небоже на слова, десь на тій войні мух наївси. Запиши тобі ґрунт, а сама торбу поший, на прошене йди. Не вірте єму панове, він свою жінку хиба пильнує. Якби я не мала свого, тоби з голоду заглепла. Знаю тебе, небоже! Знюшкавси з вітцем і на мене настаєш. А що я булаби за мати, якби я ґрунт продала і других дітий оскорбила? Не піячка-ж я, а що з ґрунту не спишуся, то хочу переконатися, котре з дітей найгіднійше, котре мене до смерти доховає, тому й запишу. Ось віз і перевіз! Не ворог я своїм дітем.

Війт і байратники глубоко задумались. Оден з них відізвався:

— І будь тут мудрий! Говорит єдно, — здаєси єго правда; зачне друге, — тамту правду закасує. Хто-ж з вас винен?

— Позвольте мені, панове — відізвався Василь — хоть я старий і ніби не маю того розуму, що ви, бо моя стара давно єго з голови мені випудила. Нема правди на світі! Вона десь далеко від нас і ніхто її на землю не притягне. Хиба правда, що сонічко на всіх єднаково благодать зісилає. Розказав вам мій син, що в мене в хаті творитси, — істина то правда. І побожуси на ню! Розповідає моя стара, — також вам правдов видаєси, бо й таке було. У войні голод, тепер голод, процес, усяка драчка. Ніби так: всі ми добрі, а звідки зло береси? А воно є! Ще й яке!

На се війт:

— Значит ви, Василю, тепер за жінков обстаєте?

— Або я знаю? І так зле і так недобре.

— То робити нам марнотравство?

— А, робити, робити.

Оден з радних:

— Знаєте, що? Погодітси! Бігме ну! Ви, кумо Євко, здайте всьо на сина, а самі ногу на колиску і „люлю, люлю старий Срулю“.

— Здати? Він другі діти покривдит.

— Мамо, запишіть мені той кавалок, що хочете продавати, а я переберу на себе довг і вас нічого не буде обходити. Я довг віддам, на заробок піду, не доїм, не дісплю, — а гроший встараю. Буду працювати. Чи так, панове радо?

— Ба я, ба я! Хлоп без роботи, — риба без води.

— Погодітси, поєднайтеси. Згода, кумо Євко?

— Та яка згода?

— Абисте ґрунту не продавали, ай на сина деклірували, а він довг віддаст.

— Погодиси стара, най в нас буде як в людей.

Війт настоював:

— Згода, кумо Євко? Бо адіт печитка, і витяг ізза холяви знак своєї влади; прибю до письма і ви марнотравна. В мене коротко!

Євка хиталась. Але глянула на печатку, що війт перед себе поставив:

— Добре, най буде! Але ти сину, маєш довг віддати.

— Віддам, ось при всіх прирікаю.

— Ходиж стара до дому, та звари на радість пирогів.

— Гов панове! А ви що собі гадаєте? А за що ми тут вас судили? Нам почестунок належитси. За що я раду скликав? Ци так панове радні?

— А так, так! Бігме так! Почестунку треба.

— А я засуджую: Маєте принести літру горівки і цілий колач, бо ми голодні. Ци годитеси, панове радні?

— Годимоси, годимо! І так засуджуємо.

Ні Євка, ні Андрій не хотіли фундувати: гроший нема.

Кумо Євко, печитка! Знаєте, що то значит?

Євка пішла по горівку і хліб. Радні пили і закусували.

кож старається Югославія примирити Болгарію з Грецією. Видко, що здогад німецьких ґазет не без підстави, бо от болгарський король Борис при кінци вересня несподівано появився в Італії. Дня 25. вересня навідався до італійського короля, а опісля, пооглядавши місто Неаполь, приїхав д. 30. вересня до Риму. Дня 2. жовтня навідався італійський диктатор до кватири короля Бориса і нараджувався з ним через цілу годину. Вечером того самого дня король Борис був в гостині у Муссолінія. Щож говорив Муссоліні з королем Борисом? Правдоподібно Муссоліні хоче відтягнути Болгарію від „балканського союзу“, в який бажав замотати Болгарію югословянський король Александер. Кажуть, що Муссоліні хоче короля Бориса оженити з італійською принцесою, щоб тим способом звязати Болгарію з Італією. А італіська принцеса не від того, щоби вийти за короля Бориса і вже може давніще булаб вийшла за него, але на це не хоче пристати Папа римський, бо король Борис є православним, а італійська принцеса є католичкою. Але як схоче Муссоліні, то він вже собі порадить і з Папою римським.

ЮГОСЛАВІЯ замкнула болгарську границю і не пускає нікого з Болгарії. Яка причина цего? Як звісно, болгарський край Македонію забрала Югославія під своє пановання, але македонські Болгари не хотять погодитись з югославянським (сербським) панованнем. Вони творять революційні банди (комітаджі) і безнастанно непокоять Югославію. Наброївши пакости югославянському урядови, втікають ті банди до Болгарії і там ховаються. Останніми часами ці банди з кількох сторін впали до Югославії і там бомбами доконали замахів. Хотіли також висадити в повітре югославянський конзулят в Сальоніках, на грецькій землі. Минулого тижня кількох македонських революціонерів впало до югословянського міста Істіп і там на вулици застрілили ґенерала Ковачевича. Цего вже за багато було югославянському урядови і він замкнув границю здовж Болгарії, а крім того, як кажуть, поставив Болгарії ультімат, щоб розброїла всі македонські банди, які ховаються на болгарській землі. Очевидно, це пахне війною. Чому-ж македонські банди тепер так розгулялись? Македонські революціонери кажуть, що вони мстяться за це, що югославянська поліція арештувала в літі 40 македонських студентів. Та це мабуть лиш вимівка. Більше як певне, що то Італія кермує революціонерами і висилає їх проти Югославії. А Італії ходить о те, щоб Югославія посварилась з Болгарією, та щоб упало болгарське міністерство Ляпчева, яке пре до згоди з Югославією. Що тут Італія пальці мачає, на те вказує це, що рівночасно і альбанські банди стали непокоїти Югославію. Врешті і подорож болгарського короля (про яку пишемо висше) також каже догадуватись, що за плечима македонських революціонерів криється Італія.

## ВСЯЧИНА

**В суботу 15 б. м. о год. 8 вечером** в домівці Бесіди відчитає автор Мазепи Вп. Б. Лепкий дещо з ненадрукованих ще досі своїх творів. Весь дохід призначив Прелеґент на жертви повені. Сподіємось, що особа Прелеґента і ціль, якій Він присвятив свій труд, стягне найбільші круги нашого громадянства.



**Анґлійський часопис, присвячений естетиці пише:** таємна сила, гнучкість і свобода отсе жадання, яке сучасне життя вимагає від людського тіла як мужеського так і жіночого. Хід модної женщини мусить бути сильний, гнучкий і зграбний. Услівям такого ходу є відповідне обувє. Мода тим разом розумно прихиляється до жадань естетики і гиґієни і вимагає, як викінчення елеґантного обувя ґумових обцасів.

## НОВИНКИ.

НАЙБІЛЬШЕ 100-ЛІТНИХ ЛЮДЕЙ є в Болгарії. З початком цего року урядово нараховано там 2161 людей, які вже скінчили 100 літ життя. З них є 1169 жінок, а 992 чоловіків. Болгарський уряд утворив окрему комісію, яка має переслухати всіх тих старців і розпитати їх як вони жили, що їм удалось дожити так глибокої старости.

АМЕРИКА видала закон, який не позволяє виробляти і продавати горячих трунків. Але пяки таки не перестали пити і або потайки самі роблять горівку (самогонку) або купують горячі трунки за великі гроші. Досить того, що піянство далі є в Америці і минулого року половина всіх арештованих людей були самі пяки. В пянім стані арештовано їх за галабурди і бійку. В порівнанню з попередним роком арештовано 820 пяків більше.

В АРЕШТІ ЙОМУ ДОБРЕ! Мазур Станіслав Пляґа виїхав на зарібок до Франції. Там прошкробався, дістав 3 місяці арешту і відсиджував кару в місті Шальон. Коли минуло 3 місяці, директор арештів казав йому забиратись. Але мазур сказав, що йому в арешті дуже добре, має мешканнє, харч тай чисту сорочку — а це йому зовсім вистарчає. Коли не хотів уступитись з арешту, поліцаї вхопили його і силою випровадили за браму. Але мазур сказав, що він мусить вернути до арешту. І поставив на своїм. Зараз в ночи розбив двері до одного склепу, поліцаї його арештували і відставили знову до арешту.

СУМНИЙ конець веселої забави мало село Хотково коло Плоцка. Край села спустився літак, бо заблудив тай забракло йому бензини. Тамошні селяни ще ніколи зблизька не бачили літака і тому в селі настала втіха. Старі постарались о бензину, парубки о музику а богатші і про почастунок не забули. Коли керманич літака (пільот) попоїв тай забавився, хотів відлетіти. Але кількох сміливіщих домагались від пільота, щоб літак трохи поносив їх над селом. Пільот згодився. Підлетів з людьми. а коли літаком спускався, зачіпив о стодолу і в літаку зломалось крило та впало на шинкарку Лаю Гельман і на місці її убило. Літак щасливо спустився на землю.

РУМУНСЬКІ ҐАЗЕТИ дивні дива виписують про жерело в селі Семеен біля міста Бузеу (при залізничій лінії Букарешт-Ясси). Перед кількома тижнями оден сліпий хлопець з села Семеен мав сон, що коли собі обмиє очи водою з жерела в лісі коло Семеен, то буде бачити. Хлопець оповів про сон своїм батькам і вони завели його до жерела. Коли хлопець три рази обмився водою, відзискав зір. Вістка про цю подію, лискавкою розійшлася по цілім краю і тепер зі всіх сторін ідуть і їдуть до того жерела хорі: каліки, епілептики, сліпі і тд. І так 25-літний Іван Гельтца з Орадца-Маре від 20 літ був сліпим і при жерелі виздоровів. Єлена Ґріґорі викупавшись в жерелі, вилічилась з падачки (епілепсії). Давніще мала вона 3—4 напади денно, а тепер вже їх не має. Василь Хрістодореску з Кальдерасті був через 7 літ спаралізований, а тепер може ходити і говорити. Комендант жандармерії в Буцеу при помочи урядових лікарів ствердив вилічення хорих. — Таке доносять ґазети, але учені лікарі кажуть, що випадки виздоровлення треба витолкувати автосуґґестією т. є. вмовленням в себе. При тім треба мати на тямці, що Румуни є циганами і може видумали якесь шахрайство, щоб зі всіх сторін стягати хорих і добре на них заробляти.

ЗБУЇ І ЗЛОДІЇ ГУЛЯЮТЬ. В Нагачеві коло Яворова, до господаря Йосифа Плюти хтось о півночи застукав до вікна. Господар вийшов і побачив кількох збуїв, з котрих один крикнув: „руки до гори“ і стріляв до господаря. На щастє стріли хибили, а господар замкнув скоро двері від сіней і втік до хати. Але збуї далі добувалися до хати, виняли шибу у вікні і зажадали грошей. Переляканий господар дав їм всі гроші, які мав в хаті — 28 зл. і 3 доляри. З тими грішми збуї втікли. На другий день господар доніс жандармерії про напад і сказав, що між збуями пізнав парубка-мазура Броніслава Дзєдзіца. Жандармерія кинулась його шукати, але переконалась, що він втік з села і дотепер його не зловлено. — В Вигоді коло Долини злодії вломались до канцелярії тартаку. Там розбили огнетревалу касу і забрали около 130 тисячів злотих в ріжних валютах. По збуях і слід загинув. — Оноді селянка Анна Росоловська з села Гради пов. Кремінець пішла до села Березців, щоб відобрати гроші за продане збіже. Коли вертала, напало на неї 5 збуїв і зрабували їй 350 зл. і допустились на ній полового насильства. Поліція арештувала одного збуя — инші повтікали. — В здолбунівськім повіті в минулім місяці обкрадено 4 церкви. Селяни уставляють тепер всюди варти коло церкви. З осенею треба сподіватись і у нас крадежей по церквах, тому не треба держати грошей і дорогоцінних річей по церквах. Також подбати о варту коло церкви.



**Страшна траґедія.** В селі Смолині коло Немирова оженився парубок Іван Бахор зі значно старшою від себе вдовою, мамою трьох дітей. Маєток вдови спонукав парібка до женячки. Тому й люди взяли його на язики. З цеї причини прийшло між Бахором а його сусідом до бійки, яка скінчилась тим, що Бахор так ножем поколов сусіда, що той в його руках віддав Богу духа. Убійник станув опісля перед судом, але тому, що сусід своїми сплетнями довів Бахора до убійства — засуджено його лиш на 10 місяців вязниці. Бахор, відсидівши кару, оноді вернув домів. Прийшов до села пізною ночею. В хаті не застав своєї жінки, бо вона пішла була на празник до сусідного села. Бахор добувався до дверей довший час, а коли йому ніхто не отвирав, пішов спати на стрих до стодоли. Тут положився. Але нараз почув шелест в соломі. Черкнув сірник і при світлі побачив двох своїх пасербів, що спали на стриху. І от діявольська думка прийшла йому до голови. Хотів пімститися на невинних дітях. Виняв ніж, зближився до дітей і зарізав їх. Минула ніч. Бахор зліз зі стриху на подвірє і побачив свого третого пасерба, як рубав дрова. Добув ніж, зняв ремінний пояс, дав його потримати пасербови, кажучи, що хоче нагострити ніж. Пасерб послухав, а Бахор виостривши ніж, вхопив хлопця за горло і зарізав його. З окровавленим ножем в руці став шукати жінки і застав її в хаті, вона плекала дитину, яка була вже від него. Бахор остовпів, дивився хвилю на перестрашену жінку, а опісля сказав, що якби тепер не держала дитину на руках, то і їй зробивби смерть. І тепер Бахор оповів жінці, що зробив на стриху і на подвірю. Бідна жінка скаменіла з переляку. Його арештовано. — Кров в жилах застигає, коли це читаєте. А на що ми пишемо про це? На те, щоби наші люди знали, яке спустошення робить безвірство, що у нас по війні так поширилось. Злодійства, розбої, убійства — нині майже щоденне явище, бо люди стратили віру. Скаже хтось, що біда людей пхає до злочину. Ба, але ми бачимо, що парібки, сини богатих господарів в Берегах коло Самбора напали на пароха, щоб його обрабувати. І таких випадків тьма-тьменна. Отже безвірство є причиною цего.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

**Вчинок гідний наслідування.** Робітники і працівники Великопольської хемічної витворні „Blask“ сп. акц. в Познані зобовязалися супроти великого нещастя, яке стрінуло від повені Малопольщу, платити протягом 6 місяців 1% від своїх доходів на річ жертв, що виносить зол. 1.020. Першу рату вище згадана фірма вислала на руки голови Комітету несення помочи для поводян п. Президентовій Мосціцькій.

**На підставі рішення Еп. Консисторії** в Перемишлі з дня 23 серпня 1905 р. ч. 4759 отвирає підписаний з днем 1. падолиста ц. р. КУРС ДЯКІВСТВА, а для дяків курс на управителів хору. Подання о приняття, непотверджене урядом парох. зістане без відповіди. **Володимир Мастикар**, дяк в Потеличи почта в місци.

**Звичайні Загальні Збори** ТОВАРИСТВА „УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЛЯ ДІВЧАТ“ в Перемишлі відбудуться в пятницю 21. жовтня 1927 р. у власній салі о годині 4-ій пополудни, на случай браку відповідного числа членів о год. 1/2 5 з слідуючим денним порядком:

1) Отвореннє Зборів; 2) Вибір предсідника Зборів; 3) Відчитаннє протоколу з попередних Загальних Зборів; 4) Звіт з діяльности Виділу: а) звіт секретаря, б) звіт скарбника, в) звіт господаря, г) звіт директора ґімназії; 5) Звіт Контрольної Комісії; 6) Вибір 3 членів Виділу і 1 заступника; 7) Вибір Контрольної Комісії; 8) Внески й запити.

ВИДІЛ.

**Семинаристка IV р.** шукає цілорічного заняття на селі до дітей, або до кооперативи і т. п. Зголошення до Адміністрації під „Семинаристка“.



За редакцію відповідає Степан Навроцький.
З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.